

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:1363

av Niclas Malmberg (MP)

Steg på väg mot rökfritt Sverige 2025

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rökfrihet i miljöer där barn vistas och i miljöer där det inte är möjligt att undkomma röken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att garantera hemtjänstpersonal rökfria arbetsmiljöer.
3. Riksdagen beslutar att uppdra till riksdagsstyrelsen att införa rökfri arbetstid inom riksdagens lokaler och utanför riksdagens entréer.

Bakgrund

Rökning är ett av de största hoten mot folkhälsan och medför som sådant både personligt lidande i form av sjukdom och för tidig död, och orsakar samhället gigantiska kostnader varje år. Både rökare och passiva rökare drabbas. Arbetet för att minska rökningen gått i rätt riktning sedan 1970-talet. Exempelvis är skolgårdar och motsvarande områden vid förskolor och fritidshem rökfria utomhusmiljöer sedan 1994 och restauranger och andra serveringsställen blev rökfria 2005. Men det går för sakta, och utifrån de goda kunskaper som entydigt finns kring de problem som rökning medför är tiden nu mogen för nästa steg. Den målsättning om att Sverige är helt rökfritt 2025, som ett stort antal organisationer ställt sig bakom och arbetar för, är i högsta grad realistisk. Men det krävs en aktiv politik för att nå dit!

Rökfria allmänna platser

Folkhälsomyndigheten fick år 2012 i uppdrag att föreslå hur exponeringen av tobaksrök på platser avsedda för allmänheten kan minska. Internationellt har flera länder börjat

införa rökfria utomhusmiljöer, bland annat Kanada, USA, Polen, Lettland, Norge och Finland. Folkhälsomyndighetens utgångspunkt har varit att kartlägga hur vanligt förekommande passiv rökning är i olika miljöer, om det är möjligt att gå undan från röken och om barn vistas där. I miljöer där barn vistas och i miljöer där det inte är möjligt att undkomma röken är Folkhälsomyndighetens förslag att utgångspunkten ska vara rökfrihet.

Vinsterna med ett sådant beslut är många. Självfallet för att de som upplever obehag av tobaksrök slipper utsättas för detta obehag, men också för att över huvud taget göra det möjligt för allergiker och astmatiker att vistas på dessa platser. Därtill är en tänkbar effekt att begränsningar i möjligheten att röka på allmänna platser kommer att göra det mindre attraktivt att röka, med både en begränsande inverkan på nyrekrytering av rökare och att de som röker minskar ner på sin rökning.

De utomhusmiljöer som i utredningen pekats ut som önskvärda att göra rökfria är

- entréer till byggnader som allmänheten har tillträde till, exempelvis vårdcentraler, sjukhus och affärer.
- platser där allmänheten väntar på kollektivtrafik.
- uteserveringar.
- lekplatser.
- sportanläggningar och arenor utomhus som allmänheten har tillträde till.

Mot bakgrund av detta föreslås riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om rökfrihet i miljöer där barn vistas och i miljöer där det inte är möjligt att undkomma röken.

Garanterat rökfri arbetsmiljö

Ingen ska mot sin vilja ska utsättas för tobaksrök i sitt arbete. Trots det ligger passiv rökning fortfarande bakom arbetsrelaterade hjärt-kärlsjukdomar i Sverige. Mest utsatta är anställda i transportsektorn och i byggbranschen, där hela 10 procent exponeras för andras tobaksrök. Därefter kommer vård och omsorg, där 8 procent utsätts för passiv rökning. Den påtvingade tobaksröken kan komma från såväl arbetskamrater som brukare, och en mycket stor del handlar om hemtjänstpersonal som arbetar hemma hos storrökare.

Fall efter fall uppmärksammas där huvudskyddsombud inom hemtjänsten stoppar arbetet för hemtjänstpersonal hos personer som är storrökare. Det blir då upp till arbetsgivaren, dvs. kommunen, att lösa situationen. Misslyckas det kräver Arbetsmiljöverket att kommunen förbättrar arbetsmiljön hos de aktuella brukarna, och annars tvingas kommunen betala vite. Men det är en synnerligen bakvänd ansvarsbörda att kommunen tvingas till vite för att personer med behov av hemtjänst röker!

Vad den enskilde gör i sitt hem är något samhället normalt inte lägger sig i. Men när det handlar om konsekvenser för personer som arbetar för att hjälpa en enskild människa att klara vardagen i det egna hemmet hamnar saken i ett annat ljus. Det är den enskilde som ansökt och beviljats hjälp, och det är inte orimligt att då också ställa krav på motprestationer. Om brukaren prioriterar att kunna röka obehindrat måste insatserna enligt socialtjänstlagen anpassas efter det. Mot bakgrund av detta föreslås riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att garantera hemtjänstpersonal rökfria arbetsmiljöer.

Rökfri riksdag

Ett mycket stort antal kommuner och landsting har infört rökfri arbetstid sedan Mölndal visade vägen och införde rökfri arbetstid i juni 2003. Forskningen visar att rökfri arbetstid leder till att många också röker mindre även på fritiden och att det blir lättare för den som vill sluta att lyckas. Därmed förbättras hälsan påtagligt hos de anställda, med minskad sjukskrivning som tydlig effekt. Även sett till effektivitet under arbetsdagen finns en dokumenterad positiv effekt när rökpauserna försvinner. Enligt den beräkning Statens folkhälsoinstitut gjorde 2009 skulle kommunerna spara 2,6 miljarder kronor per år om alla kommuner införde rökfri arbetstid.

Samtidigt som kommunerna gått före med att införa rökfri arbetstid lyser sådana steg med sin frånvaro på riksdagen. Till skillnad mot många andra arbetsplatser är det på riksdagen till och med tillåtet med rökning inomhus i vissa lokaler och på balkonger. Riksdagen borde som landets högsta beslutande organ visa att man menar allvar med att minska problemen med rökning i samhället och för egen del införa rökfri arbetstid. Liksom för kommunerna är det också en reform som skulle spara mycket resurser för Riksdagsförvaltningen. Mot bakgrund av detta föreslås riksdagen besluta att uppdra till riksdagsstyrelsen att införa rökfri arbetstid inom riksdagens lokaler och utanför riksdagens entréer.

Niclas Malmberg (MP)